

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

ZATWIERDZAM
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Andrzej Bartkowiak
radbryg. Andrzej BARTKOWIAK

**PROGRAM SZKOLENIA OKRESOWEGO
W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA
I HIGIENY SŁUŻBY DLA STRAŻAKÓW**

Warszawa,*f.03*..... 2022 r.

Program opracował zespół powołany Decyzją nr 18 Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z dnia 11 lutego 2020 roku w sprawie powołania zespołu do opracowania niezbędnych dokumentów i zmian w dokumentach dotyczących bezpieczeństwa i higieny służby i pracy w Państwowej Straży Pożarnej w składzie:

1. Przewodniczący zespołu:

bryg. mgr Bogusława Mieszczak-Soćko – Naczelnik Wydziału BHP i Profilaktyki Zdrowotnej w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej.

2. Członkowie zespołu

- 1) bryg. mgr inż. Tomasz Polak – Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej w Krotoszynie;
- 2) mł. bryg. mgr inż. Bartłomiej Jaskólski – starszy specjalista w Szkole Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu;
- 3) mł. bryg. mgr inż. Witold Mach – starszy specjalista w Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie;
- 4) mł. bryg. mgr inż. Dariusz Szymura – specjalista dziedzinowy w Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Gorzowie Wielkopolskim;
- 5) st. kpt. mgr inż. Damian Cieślak – zastępca naczelnika w Szkole Podoficerskiej Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy
- 6) kpt. mgr Tomasz Milczarczyk – starszy specjalista w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej
- 7) Tomasz Grzesik – starszy inspektor BHP w Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Łodzi.

3. Sekretarz zespołu:

kpt. mgr Izabela Tuszowska – Zastępca Naczelnika Wydziału BHP i Profilaktyki Zdrowotnej w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej.

Konsultacje metodyczne:

Biuro Edukacji Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej

SPIS TREŚCI

A. ORGANIZACJA SZKOLENIA	4
I. Założenia organizacyjne.....	4
II. Cel szkolenia	4
III. Uczestnicy szkolenia	4
IV. Realizacja procesu szkolenia.....	4
V. Warunki ukończenia szkolenia.	5
VI. Program szkolenia	5
B. TREŚCI NAUCZANIA	6
VII. Literatura	10
ZAŁĄCZNIK	
Wzór zaświadczenia	11

A. ORGANIZACJA SZKOLENIA

I. Założenia organizacyjne

Szkolenie powinno być zorganizowane w formie seminarium lub instruktażu i odbywać się podczas realizacji doskonalenia zawodowego strażaków PSP lub doskonalenia umiejętności strażaków ratowników OSP.

Organizator szkolenia może rozszerzyć program szkolenia okresowego o dodatkowe godziny i zagadnienia wynikające ze specyfiki jednostki i zagrożeń występujących na obszarze chronionym/ działania.

Program szkolenia powinien zapewnić:

1. Zapoznanie się z czynnikami środowiska służby/ pracy mogącymi powodować zagrożenia dla bezpieczeństwa i zdrowia strażaków oraz odpowiednimi środkami i działaniami zapobiegawczymi.
2. Poznanie przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy w zakresie niezbędnym do wykonywania zadań na określonym stanowisku, a także związanych ze służbą/ pracą obowiązków i odpowiedzialności w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy.
3. Nabycie umiejętności wykonywania zadań służbowych w sposób bezpieczny dla siebie i innych osób, postępowania w sytuacjach awaryjnych oraz udzielenia pomocy osobie, która uległa wypadkowi.

II. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest aktualizacja i uzupełnienie wiedzy i umiejętności w szczególności z zakresu:

- a) przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy związanych z wykonywaną służbą/pracą;
- b) zagrożeń związanych z wykonywaną służbą/ pracą oraz metod ochrony przed tymi zagrożeniami;
- c) postępowania w razie wypadku i w sytuacjach zagrożeń.

III. Uczestnicy szkolenia

Szkolenie przeznaczone jest dla strażaków pełniących służbę w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej oraz strażaków ratowników OSP.

IV. Realizacja procesu szkolenia

1. Na realizację szkolenia przewidziano nie mniej niż 8 godzin lekcyjnych.

2. Podstawową formą nauczania jest lekcja, której odpowiada godzina dydaktyczna, tj. nie mniej niż 45 minut.
3. Słuchacz nieobecny na zajęciach, zobowiązany jest do uzupełnienia wiedzy i umiejętności z przedmiotowego zakresu.
4. Pierwsze szkolenie okresowe z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy przechodzi każdy strażak w okresie do 12 miesięcy od ukończenia szkolenia wstępnego z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy.
5. Kolejne szkolenie okresowe z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy odbywa się w okresie do 3 lat od daty ukończenia pierwszego szkolenia okresowego.

V. Warunki ukończenia szkolenia.

1. Warunkiem ukończenia szkolenia okresowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy jest zaliczenie egzaminu.
2. Egzamin składa się z minimum 10 zadań wielokrotnego wyboru z jedną prawidłową odpowiedzią.
3. Egzamin uznaje się za zaliczony jeżeli słuchacz uzyskał minimum 70 % prawidłowych odpowiedzi.
4. Do oceniania egzaminu stosuje się skalę: zaliczył(a) – nie zaliczył(a).
5. Organizator szkolenia potwierdza ukończenie szkolenia wydając absolwentowi zaświadczenie według wzoru stanowiącego załącznik nr 1.

VI. Program szkolenia

Lp.	Temat	Liczba godzin zajęć teoretycznych	Liczba godzin zajęć praktycznych
1.	Regulacje prawne z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy.	1	–
2.	Ergonomia w służbie/ pracy	1	–
3.	Zagrożenia czynnikami występującymi w służbie/pracy oraz zasady i metody ograniczenia oddziaływania tych czynników na strażaka.	2	–
4.	Szczegółowe warunki bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy strażaków	2	–
5.	Zasady postępowania w razie wypadku w związku ze służbą/ pracą. Okoliczności i przyczyny charakterystycznych wypadków oraz związana z nimi profilaktyka	2	–
Razem		minimum 8	

B. TREŚCI NAUCZANIA

1. Regulacje prawne z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy – 1T

Materiał nauczania:

Akty prawne regulujące zakres bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy w Państwowej Straży Pożarnej/ ochotniczej straży pożarnej. Cele i system ochrony prawnej z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy w Polsce: segment wykonawczy, segment nadzoru (zewnątrzny i wewnętrzny), segment naukowo-badawczy. Profilaktyczna opieka zdrowotna strażaka.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wymienić akty prawne dotyczące bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy oraz omówić ich zakres stosowania;
- wymienić organy sprawujące nadzór nad warunkami służby/ pracy oraz omówić zakres ich kontroli;
- wymienić prawa i obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej oraz innych osób kierujących wobec strażaków w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy;
- wymienić prawa i obowiązki strażaka w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy.

2. Ergonomia warunków pracy w służbie/ pracy – 1T

Materiał nauczania:

Ergonomia i jej zadania. Pojęcia z zakresu ergonomii: stanowisko służby/ pracy, pole widzenia, środowisko służby/ pracy. Pozycje przy wykonywaniu służby/ pracy: stojąca, siedząca, zmienna, wymuszona. Zagrożenia dla zdrowia wynikające z niewłaściwej pozycji przy wykonywaniu służby/ pracy. Zasady rozmieszczenia urządzeń sygnalizacyjnych na stanowisku służby/ pracy. Organizacja- optymalizacja stanowiska służby/ pracy w ujęciu działań ratowniczych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- zdefiniować pojęcie ergonomii;
- wymienić zadania ergonomii;
- wyjaśnić pojęcia: stanowisko pracy, płaszczyzna pracy, środowisko służby/ pracy;
- wskazać przykłady ergonomicznych warunków służby/ pracy;

- wymienić i omówić rodzaje pozycji przy wykonywaniu służby/ pracy;
- podać przykłady zagrożeń wynikające z przyjmowania niewłaściwej pozycji przy wykonywaniu służby/ pracy;
- wymienić zasady rozmieszczenia urządzeń sygnalizacyjnych pod względem: ważności, spełnianej funkcji, kolejności ich używania oraz częstotliwości użycia.

3. Zagrożenia czynnikami występującymi w służbie/ pracy oraz zasady i metody ograniczenia oddziaływania tych czynników na strażaka – 2T

Materiał nauczania:

Czynniki uciążliwe, szkodliwe i niebezpieczne. Mikroklimat środowiska służby/ pracy. Hałas oraz wibracja w służbie/ pracy. Oświetlenie w miejscu służby/ pracy. Promieniowanie elektromagnetyczne, jonizujące, laserowe oraz optyczne. Prąd elektryczny. Pyły przemysłowe. Substancje i preparaty chemiczne. Materiały biologiczne. Obciążenia psychofizyczne. Ocena ryzyka zawodowego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- dokonać klasyfikacji czynników uciążliwych, szkodliwych i niebezpiecznych;
- rozróżnić czynniki niebezpieczne, szkodliwe i uciążliwe pod względem charakteru ich działania na strażaka;
- podać przykłady czynników uciążliwych, szkodliwych i niebezpiecznych występujących podczas służby/ pracy;
- omówić wpływ czynników uciążliwych, szkodliwych i niebezpiecznych na człowieka;
- wymienić metody ochrony przed poszczególnymi czynnikami;
- zdefiniować źródła zagrożeń;
- zdefiniować pojęcia dotyczące oceny ryzyka zawodowego.

4. Szczegółowe warunki bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy strażaków - 2T

Materiał nauczania:

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy w obiektach przeznaczonych dla Państwowej Straży Pożarnej/ ochotniczej straży pożarnej. Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy podczas działań ratowniczych. Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy podczas szkolenia lub ćwiczeń.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wymienić zasady korzystania z dróg publicznych prowadzących do obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczych;
- rozróżniać znaki bezpieczeństwa;
- podać zasady bezpiecznego korzystania z dróg komunikacyjnych w strażnicy;
- wymienić zasady bezpiecznego korzystania z ześlizgów;
- omówić zasady systemu alarmowo-informacyjnego w strażnicach;
- wymienić wymagania bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy dla pomieszczeń socjalno-bytowych w strażnicy;
- wymienić zasady bezpiecznego korzystania z pomieszczeń w strażnicy;
- wskazać i omówić sposoby wentylacji pomieszczeń garażowych;
- omówić zasady bezpiecznego korzystania z obiektów ćwiczebnych;
- wymienić wymagania bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy podczas szkolenia i/ lub ćwiczeń;
- wymienić obowiązki uczestników szkolenia i/ lub ćwiczeń;
- wymienić obowiązki organizatora oraz kierownika szkolenia i/ lub ćwiczeń;
- wymienić wymagania bezpieczeństwa i higieny służby/ pracy podczas:
 - korzystania ze środków transportu;
 - prowadzenia działań ratowniczych na drogach;
 - pracy silników spalinowych, sprzętu oświetleniowego oraz sprzętu specjalistycznego (pomp pożarniczych, drabin i podnośników, itp.);
 - prowadzenia działań ratowniczych w obrębie zagrożenia substancjami chemicznymi;
 - prowadzenia działań ratowniczych w czasie katastrof budowlanych oraz awarii technicznych;
 - prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości oraz poniżej poziomu terenu;
 - gaszenia pożarów;
 - prowadzenia działań ratowniczych na wodzie (lodzie) i pod wodą (lodem) oraz na obszarach powodziowych, zalewowych i zalodzonych;
 - nadzwyczajnych zjawisk pogodowych;
- wymienić zakres i tryb korzystania z praw przez kierującego działaniem ratowniczym;
- omówić warunki odstąpienia od zasad powszechnie uznawanych za bezpieczne.

5. Zasady postępowania w razie wypadku w związku ze służbą/ pracą. Okoliczności i przyczyny charakterystycznych wypadków oraz związana z nimi profilaktyka – 2T

Materiał nauczania:

Wypadek w służbie/ pracy oraz w drodze do/ ze służby/ pracy. Choroba zawodowa w PSP. Okoliczności i przyczyny charakterystycznych wypadków w służbie/ pracy. Rodzaje wypadków: ciężki, śmiertelny i zbiorowy. Postępowanie w razie wypadku strażaka w służbie/ pracy oraz w drodze do/ ze służby/ pracy. Udział w postępowaniach powypadkowych organów zewnętrznych: prokuratura, Państwowa Inspekcja Pracy. Prawa i obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej, bezpośredniego przełożonego osoby poszkodowanej, poszkodowanego oraz świadków wypadku. Świadczenia z tytułu wypadku i choroby zawodowej strażaka.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wyjaśnić pojęcia: wypadek w służbie/ pracy, wypadek w drodze do/ ze służby/ pracy oraz choroba zawodowa, umyślność działania, rażące niedbalstwo, zerwanie stosunku służby/ pracy;
- omówić rodzaje wypadków w służbie/ pracy;
- wymienić przyczyny wypadków w służbie/ pracy;
- opisać zakres działania organów zewnętrznych, tj. prokuratury i PIP w związku z prowadzonym postępowaniem powypadkowym;
- podać przykłady najczęstszych wypadków w służbie/ pracy oraz związane z nimi działania profilaktyczne;
- opisać postępowanie w razie wypadku ze szczególnym uwzględnieniem praw i obowiązków kierownika jednostki organizacyjnej PSP oraz bezpośredniego przełożonego osoby poszkodowanej;
- wymienić prawa i obowiązki poszkodowanego oraz świadków zdarzenia w związku z prowadzonym postępowaniem powypadkowym;
- wymienić i omówić rodzaje świadczeń z tytułu wypadku i choroby zawodowej.

VII. Literatura

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2021 r., poz. 869 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1940 z późn. zm.);
4. Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych (Dz. U. poz. 2490);
5. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1320 z późn. zm.);
6. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 sierpnia 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2021 poz. 1681);
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 września 1997 r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 109, poz. 704 z późn. zm.);
8. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.).
9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 180, poz. 1860 z późn. zm.).
10. Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych, KG PSP Warszawa 2022 r.

.....
(nazwa organizatora szkolenia)

ZAŚWIADCZENIE

o ukończeniu szkolenia okresowego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby

Pan(i) urodzony(a) dnia r.
(imię i nazwisko)

Ukończył(a) szkolenie okresowe w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby

zorganizowane przez:
.....
(nazwa organizatora szkolenia)

w okresie od dnia r. do dnia r.

Celem szkolenia było.....
.....

Zaświadczenie wydano na podstawie § 26 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 sierpnia 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2021 r., poz. 1681).

..... dnia r.
(miejsowość) (data wystawienia zaświadczenia)

Nr zaświadczenia wg rejestru

.....
(podpis osoby upoważnionej przez organizatora szkolenia)

Program szkolenia

Lp.	Temat	Liczba godzin zajęć teoretycznych (wykładów)	Liczba godzin zajęć praktycznych (ćwiczeń)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
Razem:			